

De ál te kleine messias (Matteüs 21:10-17)

Niek Schuman

We zijn al weer een heel eind op streek in het verhaal van Matteüs als we in Jeruzalem aankomen en daar getuigen zijn van de intocht van Jezus in de heilige stad. Wij kennen dat verhaal uit de liturgie van Palmпасen. Voor de joodse mensen van toen moet het iets opgeroepen hebben van grote verwachting – messiasverwachting zelfs. Er zou toch een koninklijke figuur komen met de allure van een godsgezant, heraut van het koninkrijk van God, drager van recht en gerechtigheid: 'Hosanna voor de zoon van David!'. En inderdaad klinkt er een bijpassend woord uit de profetie: 'Dochtertje Sion, kijk, kijk! Je *koning* is in aantocht, zachtmoedig, gezeten op een ezeltje'.

Maar het verhaal gaat verder, juist bij de zeer joodse evangelist Matteüs. Jezus houdt intocht in Jeruzalem, en direct erna ook in de tempel. Daar blijkt de zachtmoedige koning bepaald geen *softie* te zijn. Hij jaagt de marktkooplui weg met hun offerhandel, kiepert de tafeltjes en krukjes van de geldwisselaars om en slingert hun twee profetische uitspraken in het gezicht: dat de tempel geen rovershol, maar een gebedshuis is. Toch komt er dan nog geen oproer of samenzwering van schriftgeleerden en hogepriesters tegen hem – nóg niet. Jezus vervolgt zijn weg, het tempelplein op, waar lammen en blinden naar hem toe komen, die hij met zijn gave van genezing koestert en geneest. Dat roept al wél onrust op bij autoriteiten en geestelijkheid. Maar die barsten pas echt los in verontwaardiging als een groep kinderen in de tempel om Jezus heen staat te dansen en weer te zingen: 'Hosanna voor de Davidszoon!'.

Waarom nu wél die verontwaardiging? Wat is er in hemelsnaam fout aan, dat Jezus ongelukkigen geneest, en dat kinderen vrolijk zingen? Toch groeit de twijfel; die leidt tot wrevel, en uiteindelijk tot dodelijke woede. Belichaamt deze mens werkelijk de messiaanse verwachtingen, hoe uiteenlopend die toen ook waren? Er klopt iets niet echt met die Jezus van Nazaret. Moet je kijken hoe hij de marktkraampjes met offerdieren omver gooit – dat is bijna blasfemisch! Hup, daar vliegt weer een tafeltje van de geldwisselaars de lucht in – die mensen doen toch ook hun werk, allemaal voor het goede doel: de offerdienst voor de Eeuwige! En intussen laat hij onvolkomen creaturen als lammen en blinden in het tempelcomplex toe, geeft hun een nieuwe toekomst en laat de kinderen lekker springen en zingen – en daar citeert hij dan ook even zo vroom nog een psalmtekst bij, mét de brutale suggestie dat wij die niet zouden kennen: 'Hebben jullie nooit gelezen: "Uit de mond van kinderen en zuigelingen hebt Gij u lof bereid"?'.

Nee, dit kan 'hem' niet zijn. En dan komen al die eerdere botsingen met de gevestigde geestelijkheid weer in hun herinnering op. Hoe Jezus vanaf het begin allerlei dingen deed en dingen zei die haaks staan op hún verwachtingen en denkbeelden over wat nu echt koninklijk messiaans is. Hoe hij radicaal alle machtsaanspraken afwees. Hoe hij al even radicaal de vanzelfsprekende bloed- en familiebanden ondergeschikt maakte aan een vreemd ideaal van een nieuwe broeder- en zusterschap. Hoe hij in de synagoge van zijn vaderstad ook een pretentie voerde die niet strookte met hún verwachtingen. Hoe hij eigenzinnig met zijn leerlingen op sabbat door de korenvelden liep en graankorrels uit het vuistje verorberde – op

sabbat nota bene! Hoe hij het ook nog bestond in te gaan op de smeekbede van een niet-joodse vrouw met haar door demonen gekwelde dochter, hoe hij die dochter genas (bevrijdde!) en die heidense vrouw zelfs zalig prees. Hoe hij – ach, er is zoveel dat niet klopt met die man. En dan nu dít, met die offerkraampjes, duivenverkopers en geldwisselaars, en niet te vergeten met die lammen en blinden, en die schreeuwende kinderen! Nee, dit rijmt niet met de messiasverwachting zoals die ons, de officiële theologen en geestelijken, voor ogen staat. Dit kan toch niet de heraut van het koninkrijk Gods zijn...

Precies hier komen we bij de kern. Jezus' felle reactie op die offerdierenhandel komt zó uit de profetie weglopen, à la die van Amos: 'Ik schep geen behagen in de brandoffers die jullie mij brengen, de vetgemeste beesten van jullie vredeoffers keur ik geen blik waardig. Bespaar mij het geluid van jullie liederen...' (of jullie toespraken...). Tegelijk onderstrepen Jezus' woorden over de kinderen dat waarin de ware offers te vinden zijn: in grenzenloze aandacht voor al wat klein en kwetsbaar is. Dát is waar het hier om gaat. We moeten kinderen niet verheerlijken. Ze kunnen net zo goed echte ettertjes zijn als grote mensen. Nee, we hoeven hen niet te verheerlijken. We worden uitgenodigd in hen te eerbiedigen wat zij in de Schrift vertegenwoordigen: het geloof dat het de Eeuwige, Israëls God, die door geen offer om te kopen is, behaagd heeft al zijn eer te leggen in kwetsbare kleine mensen Dát moet Ida Gerhardt voor ogen hebben gestaan in haar *Bekentenis*: 'Ik kan langs vlakke velden gaan,/ ik kan op hoge bergen staan, - ik kan geen ogenblik vergeten/ wat kinderen is aangedaan'. En nogmaals: 'kinderen' staan voor de machtlozen, rechtelozen, de kwetsbare 'minsten der mensen', met wie déze messias zich zonder reserve identificeert.

Ofwel: hij is met zijn machtsafwijzing, zijn doorbreking van allerlei vanzelfsprekende grenzen een weerbarstige 'minderheidsmessias', die inderdaad voor kleinen bereikbaar blijkt, ook al is hij zo voor schriftgeleerden en overpriesters een ál te kleine messias geworden. Net zo goed trouwens als voor veel theologen en hoge hiërarchische heren van het officiële christendom, dat deze ál te kleine messias vaak heeft opgetuigd met iets dat veel 'mooier' en machtiger aandoet. 'Christelijk' hier en 'christelijk' daar, maar tegelijk de oren laten hangen naar de hoge geestelijkheid met haar autoritaire structuren, of naar een maatschappelijk en sociaal ideaal van vrijheid-blijheid, waarin zeker de minsten der mensen het niet voor het zeggen hebben. Het kan allemaal, kinderarbeid als een soort slavernij, ten behoeve van goedkope productie voor 'de Westerse' consument maar wat níet kan, is: tegelijk met grote woorden je offers aan God brengen. Dan gooit deze messias de kraampjes en tafeltjes om. Want hij 'kan geen ogenblik vergeten/ wat kinderen is aangedaan'.

Zo ontwaren we, fragment voor fragment, iets van deze messiaanse mens 'die één van hen werd die mensonwaardig zijn en niemand met wie niemand zijn'. En geleidelijk aan krijgt die messiaanse waarheid toch tegen alle weerstand in het hoogste woord, als de kinderen ons voorgaan naar het land... (*Woord van Mozes*).

Moge het ooit zo worden!